
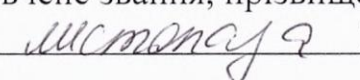

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Допускається до захисту
Зав. кафедри публічного управління,
адміністрування
та міжнародної економіки
назва кафедри

 д.е.н., професор Сокольська Т.В.
підпис, вчене звання, прізвище, ініціали
« 04 » 2022 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС У
СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

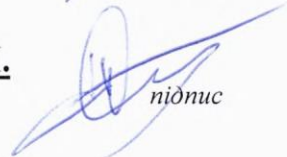
Виконав Сіренко Станіслав Степанович
прізвище, імя, по батькові,

підпис

Керівник д.е.н., проф Паска І.М.
вчене звання, прізвище, ініціали

підпис

Рецензент к.е.н., доцент Стаднік Л.І.
вчене звання, прізвище, ініціали

підпис

Я, Сіренко Станіслав Степанович, засвідчую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

АНОТАЦІЯ

Сіренко Станіслав Степанович. Публічне управління в умовах співпраці України та ЄС у сфері зовнішньої політики

Магістерську кваліфікаційну роботу присвячено: дослідженню історії формування відносин України та ЄС у сфері зовнішньої політики та наданню характеристики сучасних тенденцій співпраці; аналізу організаційно-правового механізму співпраці України та ЄС у зовнішній політиці; розгляду особливості функціонування системи публічного управління в умовах європейської інтеграції України; визначенню стратегічного пріоритету посилення співпраці України та ЄС у зовнішній політиці в сучасних умовах; формуванню пропозицій щодо напрямів реформування публічного управління в умовах подальшої співпраці України та ЄС у сфері зовнішньої політики.

Об'єкт і предмет кваліфікаційної магістерської роботи. Об'єктом дослідження є зовнішня політика в умовах співпраці України та ЄС.

Предмет дослідження – вплив співпраці України та ЄС у сфері зовнішньої політики на публічне управління.

Методи дослідження. Для реалізації визначеної мети та вирішення поставлених завдань у роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: історичний (досліджено еволюцію формування відносин України та ЄС у сфері зовнішньої політики); узагальнення (для дослідження переваг співпраці України та ЄС); метод системного та структурно-функціонального аналізу (для дослідження сучасних тенденції та сучасного стану співпраці України та ЄС у зовнішній політиці та оцінки її впливу на публічне управління); нормативно-правовий аналіз (для вивчення нормативної бази співпраці України та ЄС); аналітичний (для оцінки стратегічних пріоритетів посилення співпраці України та ЄС у зовнішній політиці).

Інформаційною базою дослідження послужили законодавчі та нормативно-правові акти України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених.

Структура та обсяг кваліфікаційної магістерської роботи. Робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (74 найменування) та додатки. Робота містить 4 таблиці, 2 рисунки та 3 додатки. Загальний обсяг роботи 82 сторінки.

Ключові слова: публічне управління, зовнішня політика, ЄС, Україна, співпраця.

ANNOTATION

Stanislav Stepanovych Sirenko. Public administration in the conditions of cooperation between Ukraine and the EU in the field of foreign policy

The master's thesis is devoted to: researching the history of the formation of relations between Ukraine and the EU in the field of foreign policy and providing a description of modern cooperation trends; analysis of the organizational and legal mechanism of cooperation between Ukraine and the EU in foreign policy; examination of the peculiarities of the functioning of the public administration system in the conditions of the European integration of Ukraine; determining the strategic priority of strengthening cooperation between Ukraine and the EU in foreign policy in modern conditions; formation of proposals regarding the directions of reforming public administration in terms of further cooperation between Ukraine and the EU in the field of foreign policy.

Object and subject of the qualifying master's thesis. The object of the study is foreign policy in the conditions of cooperation between Ukraine and the EU.

The subject of the study is the impact of cooperation between Ukraine and the EU in the field of foreign policy on public administration.

Research methods. To realize the defined goal and solve the set tasks, a complex of general scientific and special research methods was used in the work: historical (the evolution of the formation of relations between Ukraine and the EU in the field of foreign policy was studied); generalization (to study the advantages of cooperation between Ukraine and the EU); the method of systemic and structural-functional analysis (for researching modern trends and the current state of cooperation between Ukraine and the EU in foreign policy and assessing its impact on public administration); normative and legal analysis (to study the normative basis of cooperation between Ukraine and the EU); analytical (to assess strategic priorities for strengthening cooperation between Ukraine and the EU in foreign policy).

Legislative and normative legal acts of Ukraine, statistical materials of the State Statistics Service of Ukraine, scientific works of domestic and foreign scientists served as the information base of the research.

Structure and scope of the master's thesis. The work includes an introduction, three chapters, conclusions, a list of used sources (74 titles) and appendices. The work contains 4 tables, 2 figures and 3 appendices. The total volume of work is 82 pages.

Key words: *public administration, foreign policy, EU, Ukraine, cooperation.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ.....	10
1.1. Історія формування відносин України та ЄС у сфері зовнішньої політики.....	10
1.2. Сучасні тенденції співпраці України та ЄС у сфері зовнішньої політики	17
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ТА ОЦІНКА ЇЇ ВПЛИВУ НА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ	25
2.1. Організаційно-правовий механізм співпраці України та ЄС у зовнішній політиці	25
2.2. Особливості функціонування системи публічного управління в умовах європейської інтеграції України.....	39
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ Й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОГО ВПЛИВУ НА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ.....	51
3.1. Стратегічні пріоритети посилення співпраці України та ЄС у зовнішній політиці в сучасних умовах.....	51
3.2. Напрями реформування публічного управління в умовах подальшої співпраці України та ЄС у сфері зовнішньої політики.....	60
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	83

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексієвець Л. Теоретико-методологічні основи дослідження трансформації зовнішньої політики України до європейсько-атлантичного процесу (1991–2015) / Л. Алексієвець, С. Прийдун // Україна–Європа–Світ. – 2018. – Вип. 21. – С. 207-215.

2. Амосов О. Симбіоз інституційних засад та архетипіки публічного управління [Електронний ресурс] / О. Амосов, Н. Гавкалова // Публічне урядування. – 2016. – С. 15-22. – Режим доступу: <http://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/730>.

3. Артёмов І.В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навч. Посібник / І.В. Артёмов. – Ужгород, 2008. – Книга 1. – 219 с.

4. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України [Електронний ресурс] / [А. Багатеренко, О. Гончаренко, К. Бакал, А. Винокурова, Б. Галімух, К. Гейдарова]. – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua>.

5. Багінський Д.С. Шляхи реформування публічного управління в умовах децентралізації влади в Україні: автореф. на здоб. наук. ст. магістра: 281 Публічне управління та адміністрування / Д.С. Багінський; Чорномор. нац. ун-т імені Петра Могили. – Миколаїв, 2020. – 13 с.

6. Баранов А.П. Сучасний стан розвитку публічного управління в Україні / А.П. Баранов // Аспекти публічного управління. – 2019. – № 8. – С. 5-12.

7. Бережний В.О. Напрями реформування системи публічного управління в Україні / В.О. Бережний // Економіка та держава. – 2014. – № 6. – С. 161-164.

8. Береза А.В. Реформа публічного управління: сучасні тенденції та перспективи для України / А.В. Береза // Актуальні проблеми політики: зб.

наук. пр. / гол. ред. С.В. Ківалов. – Одеса: Південноукраїнський центр гендерних проблем, 2012. – Вип. 46. – С. 287-295.

9. Бондаренко В.Д. Особливості державного управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України на сучасному етапі // Механізми регулювання інтеграційних процесів в Україні: навч. посіб. [І.В. Артёмов, В.Д. Бакуменко, В.Д. Бондаренко та ін.]. – Ужгород: Ліра, 2009. – С. 68-81.

10. Борисенко О.П. Стратегічні імперативи формування зовнішньоекономічної політики України / О.П. Борисенко // Аспекти публічного управління. Теорія та історія публічного управління. – 2015. – № 10 (24). – С.12-17.

11. Боротьба з олігархами, допомога та реформи: про що домовилися на саміті Україна – ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/10/12/7128916/>.

12. Відносини між Європейським Союзом та Україною [Електронний ресурс] / Кіровоградська обласна державна адміністрація // Офіційний сайт Кіровоградської ОДА. Режим доступу: <http://www.kradmin.gov.ua/start.php?q=Eurounion/Ua/relations.html>.

13. Віднянський С.В. Зовнішня політика як предмет історичного аналізу: концептуальні підходи та перспективи реалізації / С.В. Віднянський, А.Ю. Мартинов // Український історичний журнал. – 2001. – №4. – С. 41–57.

14. Власов В.Г. Зміст і механізми зовнішньої політики сучасної держави [Електронний ресурс] / В.Г. Власов // International relations, part «Political sciences». – 2015. – №8. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2570/2279.

15. Горбатюк М. Реформа децентралізації в Україні: проблеми здійснення в умовах суспільної кризи / М. Горбатюк // Політичні дослідження.

– 2021. – №1. – С. 22-39.

16. Даниленко Л.І. Перспективи та виклики євроінтеграційних процесів для України / Л.І. Даниленко, І.В. Поліщук. – Київ: НАДУ, 2013. – 132 с.

17. Дані статистики зовнішнього сектору. Зовнішня торгівля товарами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/files/ES/Tov_y.pdf.

18. Європейський союз - Україна: співробітництво у сфері вищої освіти [Електронний ресурс]: К., 2010. – 20 с. – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/documents/virtual_library/eu_educational_brochurea_5_uk.pdf

19. Інституціоналізація публічного управління в Україні: наук.-аналіт. доп. / за заг. ред. М.М. Білинської, О.М. Петроє. – Київ: НАДУ, 2019. – 210 с.

20. Історія становлення відносин Україна - ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/istoriya-stanovlennya-vidnosin-ukraina-es_

21. Ісаєнко І.А. Європейські підходи до функціонування механізмів публічного управління / І.А. Ісаєнко // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – №5. – С. 114-117.

22. Кваша О.С. Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах / О.С. Кваша, А.В. Синякова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2019. – Вип. 23(1). – С. 112-117.

23. Козак І.П. Реалізація публічного управління в умовах інституційних змін: дис. канд наук з держ. упр-ня: 25.00.01 [Електронний ресурс] / І.П. Козак. – Київ, 2020. – 220 с. – Режим доступу: https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/dis_Kozak.pdf.

24. Козак В.І. Публічне управління в системі координат української державності / В.І. Козак // Ефективність державного управління. – 2015. – Вип.

44(1). – С. 64-70.

25. Концепція зовнішньої політики України [Електронний ресурс]: робочі матеріали за підсумками 2019 року / Мир та безпека. – К., 2019. – 73 с. – Режим доступу: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/15890.pdf>.

26. Концепція зовнішньої політики України [Електронний ресурс] / Мир та безпека. Експертні рекомендації. – К., 2020. – 107 с. – Режим доступу: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/16594.pdf>.

27. Костенюк Н. Основні напрями реформування системи місцевого самоврядування в Україні на основі зарубіжного досвіду / Н. Костенюк // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2018. – Вип. 2(37). – С. 142-148.

28. Україна в Європі: контекст міжнародних відносин / За редакцією доктора історичних наук А.І. Кудряченко. – К.: Фенікс, 2011. – 632 с.

29. Економічна складова євроінтеграційного процесу України: проблеми і перспективи / К.О. Кулаковський // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – №5(27). – С. 24-31.

30. Куренда Л.Д. Окремі аспекти забезпечення інформаційної безпеки Європейського Союзу / Л.Д. Куренда // Правова інформатика. – 2011. – № 3. – 4(31). – С. 36-42.

31. Кривоногова А.В. Історія української євроінтеграції: відносини між Україною та ЄС [Електронний ресурс] / А.В. Кривоногова // С. 386-391. – Режим доступу: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11329/1/Krivanogova_%20386-391.pdf.

32. Круглашов А. Здобутки і труднощі в реалізації децентралізації влади в Україні / А. Круглашов, В. Бурега // Аспекти публічного управління. – 2021. – Том 9. – №2. – С. 68-76.

33. Луценко Д. Угода АСАА: інтеграція України до ринку промислових

товарів ЄС. Інтеграція у рамках асоціації: динаміка виконання Угоди між Україною і ЄС / Д. Луценко. Аналітичний звіт. – К., 2019. – 74 с.

34. Майданик О.О. Співпраця України та ЄС: сучасний стан і перспективи / О.О. Майданик // Наукові записки: 2001. – Том 19. – С. 266-268.

35. Назаренко М.О. Комплексний механізм реалізації євроінтеграційної політики України: дис. канд. наук з держ. упр-ня: 25.00.02 / М.О. Назаренко. - Одеса, 2004. – 238 с.

36. Наука і технології, співробітництво у сфері космосу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/nauka-i-tehnologiyi-spivrobitnictvo-u-sferi-kosmosu>.

37. Нечипорук К.О. Угода про асоціацію України та ЄС: процес укладення угоди та його наслідки для України / К.О. Нечипорук, Р.І. Щерба // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Вип. 22 (3). – С. 5-8.

38. Оболенський О.Ю. Публічне управління: цивілізаційний тренд, наукова теорія і напрям освіти / О.Ю. Оболенський // Публічне управління: шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю. - м. Київ, 26 листоп. 2014 р. – К.: НАДУ, 2014. – С. 3-9.

39. Обушна Н.І. Публічне управління як нова модель організації державного управління в Україні: теоретичний аспект / Н.І. Обушна // Ефективність державного управління. – 2015. – Вип. 44. – С. 53-63.

40. Панфілова Т.О. Організація виконання Угоди про асоціацію з ЄС в Україні / Т.О. Панфілова // Ефективність державного управління. – 2017. – Вип. 3. – С. 98-104.

41. Пахомов Ю.М. Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі / Ю.М. Пахомов, Д.Г. Лук'яненко, Б.В. Губський. – К.: Україна, 1997. – 237 с.

42. Пашков М. Зовнішньополітична стратегія України: орієнтири і реалії [Електронний ресурс] / М. Пашков. – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/statti/zovnishnopolitychna-strategiia-ukrainy-orientyry-i-realii>.

43. Попок А. Сучасні підходи до здійснення реформування державного управління: досвід зарубіжних країн / А. Попок // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2012. – С. 13-20.
– Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2012-2-4.pdf>.

44. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента від 11.06.1998 № 615/98 / Офіційний Вісник України. – 1998. – № 24. – С. 3.

45. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411VI / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – №40. – С. 527.

46. Про основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 2.07.1993 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text_

47. Про схвалення рекомендації Ради асоціації між Україною та ЄС про імплементацію Порядку денного асоціації між Україною та ЄС: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.05.2016 р. №207 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2015-%D1%80#Text_

48. Про участь громадян у місцевому публічному житті: Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи від 6.12.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_739#Text.

49. Проблеми та перспективи співпраці України та ЄС: збірник рекомендацій за результатами Міжн. наук.-практ. конф. з нагоди 20-ї річниці

проведення першого саміту Україна-ЄС, 13 вересня 2017 року // Фонд громадської дипломатії. – К., 2017. – 11 с.

50. Прокопенко Л.Л. Розвиток інституційної основи співробітництва України та ЄС / Л.Л. Прокопенко, О.В. Ракша // Аспекти публічного правління. – 2018. – Том 6. – №3. – С. 56-61.

51. Публічне управління в умовах інституційних змін: колективна монографія / За наук. ред. д.держ.упр. Р.В. Войтович та П.В. Ворони. – Київ, 2018. – 475 с.

52. Рагімов Ф.В. Еволюція публічного управління в контексті сучасного процесу державотворення в Україні / Ф.В. Рагімов // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2020. – Вип. 2(45). – С. 70-76.

53. Резніков В.В. Концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України / В.В. Резніков // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2020. – Вип. 1(44). – С.66-71.

54. Резніков В.В. Механізми формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України: дис. д-ра наук з держ. упр-ня: 25.00.02 / В.В. Резніков: Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – Харків, 2020. – 415 с.

55. Решота О.А. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми [Електронний ресурс] / О.А. Решота // Електронне видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». – 2020. – 7 с. – Режим доступу: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/3_2020/39.pdf.

56. Реформа державного управління [Електронний ресурс] / КМУ. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivnevryaduvannya/reforma-derzhavnogo-upravlinnya>.

57. Романова В. Досягнення та перспективи реформ децентралізації в

Україні з 2014 року [Електронний ресурс] / В. Романова, А. Умланд. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/dosyagnennya-ta-perspektivreformdetsentralizatsiyi-v-ukrayini-z-2014-roku/>.

58. Руденко О.М. Інтеграція європейська України: Енциклопедичний словник з державного управління / за ред.. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. - 820 с.

59. Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики [Електронний ресурс] / Центр Разумкова. - В-во «Заповіт», 2020. - 100 с. - Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf

60. Стратегія комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018 – 2021 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.10.2017. № 779-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250383204>

61. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.07 2021. № 831-р. [Електронний ресурс]. - 38 с. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reforms/pars-2022-2025-ukr.pdf>.

62. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України: Указ Президента України від 26.08 2021 року № 448/202 Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>.

63. Суботін А. Зовнішня політика України. Українська дипломатична енциклопедія : у 2 т. Київ: Знання України, 2004. Т. 1. 760 с.

64. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України: Указ Президента України від 26.08 2021 року № 448/202 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>.

65. Суботін А. Зовнішня політика України / А. Суботін // Українська

дипломатична енциклопедія у 2 т. - Київ: Знання України, 2004. - Т. 1. - 760 с.

66. Сурмін Ю.П. Проблеми та напрями змін державного управління в Україні в сучасних умовах. Публічне управління: шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Київ, 26 лист. 2014 р. - К.: НАДУ, 2014. - С. 10-13.

67. Ткач Д.К. Перспективи співпраці Європейського Союзу та України в умовах глобалізації енергетичних ринків / Д. К. Ткач // Вчені записки Університету «КРОК». – 2020. - №4(60). - С. 32-38.

68. Тодосійчук В.Л. Публічне адміністрування в Україні / В. Л. Тодосійчук // Причорноморські економічні студії. - 2018. - Випуск 34. - С. 87-91.

69. Угода АСАА: інтеграція України до ринку промислових товарів ЄС [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Uгода-ACCA_integratsia-Ukrainy-do-rynkupromyslovykh-tovariv-EU_ua_2019.pdf.

70. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 10.11.94 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text.

71. Українська призма: Зовнішня політика 2019. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2020. - 390 с.

72. Українська призма: Зовнішня політика 2020: аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2021. – 344 с.

73. У межах 23-го Саміту Україна – ЄС підписано низку документів, зокрема Угоду про Спільний авіаційний простір [Електронний ресурс].–

Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/u-mezhah-23-go-samitu-ukrayina-yes-pidpisano-nizku-dokumenti-71033>.

74. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: Підручник / Л.Д. Чекаленко. – К.: Кондор, 2011. – 290 с.

75. Boston J. Public management: The New Zealand model / J. Boston. – Oxford University Press. – 416 p.

76. Keeling D. Management in Government / D. Keeling. – London: Allen & Unwin, 1972. – 155 p.